

ИКОНОМИЧЕСКА ЕФЕКТИВНОСТ НА ПРЕРАБОТКАТА НА КРАВЕ И ОВЧЕ МЛЯКО, ПРОИЗВЕДЕНО ВЪВ ФЕРМИТЕ НА ОСЗЖ – СМОЛЯН

ЙОВКА ПОПОВА, ЦОНКА ОДЖАКОВА*, СТАЙКА ЛАЛЕВА,
ПЕТЯ СЛОВОВА, ВАНЯ ДИМОВА**, ВЕРГИНИЯ ГАЙДАРСКА***

Земеделски институт – Стара Загора,

*Опитна станция по земеделие и животновъдство – Смолян,

**Тракийски университет, Аграрен факултет – Стара Загора,

***Институт по животновъдни науки – Костинброд

Млякото и млечните продукти имат особено важно значение за здравословното хранене на човека. Това се обуславя от благоприятното съотношение на аминокиселините в млечния белтък, от високата усвояемост на млечната мазнина, минералните соли и витамините на млякото, както и от специфичните свойства на млечната захар (<http://www.sriokoz.com/documents/temi/hrani/mliako.doc>; <http://star05.net/e-books/za.doma.semeistvoto/zdrave/mitana.markova-mliako.i.zdrave.pdf>).

Независимо от значението на млякото и продуктите, произведени от него, за да се развива едно производство, то трябва да бъде икономически целесъобразно.

В страната съществуват изследвания относно икономическата ефективност на производството в говедовъдни ферми за района на Родопите (**Попова и Жеков**, 2003). В наше предходно изследване (**Попова и кол.**, 2010; и **Оджакова и кол.**, 2010) е анализирана икономическата ефективност на отглеждането на Българското родопско говедо и Каракачанската порода овце. Установено е, че производството на мляко от тези породи е икономически целесъобразно при условията на функциониране и финансиране в ОСЗЖ-Смолян.

В страната липсват изследвания за икономическата ефективност на производството на млечни продукти от типичните за региона на Родопите Българско родопско говедо и Каракачанска порода овце.

Целта на настоящото проучване бе да се ана-

лизира икономическата ефективност на преработката на краве и овче мляко, произведено в собствените говедовъдна и овцевъдна ферма на ОСЗЖ – Смолян.

МАТЕРИАЛ И МЕТОДИ

Обект на настоящото проучване бе производството на млечни продукти - прясно краве мляко, кисело краве и овче мляко и краве масло в цеха за преработка на мляко към ОСЗЖ-Смолян. Суровината за производство – краве и овче мляко, бе добита в собствените говедовъдна и овцевъдна ферма.

В говедовъдната ферма се отглеждат 95 крави и 41 телета и юници от породата Българско родопско говедо, а в овцевъдната ферма се отглеждат 197 овце-майки и 39 шилета и дзвизки от Каракачанската порода. Приходите и разходите бяха остойностени по действащите през 2009 г. цени.

РЕЗУЛТАТИ И ОБСЪЖДАНЕ

В табл. 1 са представени данни за производствените разходи в цеха за преработка на мляко – те са в размер на 262 433 лв. Най-голям относителен дял в тяхната структура заемат разходите за основната суровина - краве и овче мляко – 66.61%, следвани от тези за амбалаж - 10.99% и електрическа енергия – 8.12%. Тук трябва да се насочат и усилията за намаляване на разходите за производство, респ. себестойността на единица произведена продукция.

Таблица 1. Производствени разходи – цех за преработка на мляко, лв.
Table 1. Production costs – milk processing, lv.

№	Показател Indices	Стойност, лв. Value, lv.
1	ФРЗ с ДОО Salary and social security	16 846
2	Мляко Milk	174 811
3	Амбалаж Wrapping	28 830
4	Спомагателни материали Auxiliary materials	4 316
5	Вода Water	1 470
6	Ел. Енергия Electricity	21 302
7	ГСМ Oils	1 725
8	Транспорт Transport	2 026
9	Амортизации Amortization	1 676
10	Текущ ремонт Repair	1 052
11	Външни услуги External services	4 511
12	Продуктивна такса Productive fee	950
13	Други разходи Other costs	2 918
14	Всичко разходи Total costs	262 433

В табл. 2 са представени приходите от реализация на продукцията в цеха за производство на мляко. В резултат от функционирането на цеха се реализират приходи в размер на 400 514 лв. Най-голям дял в тяхната структура заема реализацията на краве кисело мляко – 47.89%, следвани от продажбите на краве прясно мляко – 39.14%, краве масло – 10.38%, а най-нисък дял има овчето кисело мляко – 2.59%. Трябва да се отбележи, че структурата на производството се определя основно от конюнктурата на пазара и наличната суровина и в зависимост от това е възможно да се промени и структурата на приходите с оглед подобряване на икономическите показатели на

производството на млечни продукти.

В табл. 3 са представени икономическите показатели от дейността на цеха за производство на мляко - в резултат на преработката на мляко, произведено в собствените говедовъдна и овцевъдна ферма се реализира печалба в размер на 138 081 лв., а нормата на рентабилност е 52.62%.

В табл. 4 са представени икономическите резултати от цялостната дейност от веригата: производство на краве и овче мляко - преработката му в млечни продукти. В резултат на функционирането на говедовъдната и овцевъдната ферма и преработката на собствено краве и овче мляко се реализира печалба в размер на 132 365 лв. Нор-

Таблица 2. **Приходи от дейността – цех за преработка на мляко, лв.**
 Table 2. **Incomes, lv.- – milk processing, lv.**

№	Показател Indices	Стойност, лв. Value, lv.
1	Краве прясно мляко Milk	156 750
2	Краве кисело мляко Yogurt - cow milk	191 800
3	Краве масло Butter	41 595
4	Овче кисело мляко Yogurt - sheep milk	10 369
5	Общо приходи Total incomes	400 514

Таблица 3. **Икономически показатели - цех за преработка на мляко**
 Table 3. **Economical results - milk processing**

№	Показател Indices	Стойност Value
1	Приходи, лв. Incomes, lv	400 514
2	Производствени разходи, лв. Costs, lv.	262 433
3	Печалба Profit, lv.	138 081
4	Норма на рентабилност, % Rate of profitability, %	52.62

Таблица 4. **Икономически показатели - производство и преработка на мляко**
 Table 4. **Economical results - milk production and processing**

№	Показател Indices	Стойност Value
1	Приходи, лв. Incomes, lv	655 689
2	Производствени разходи Costs, lv.	523 324
3	Печалба Profit, lv.	132 365
4	Норма на рентабилност, % Rate of profitability, %	25.29

мата на рентабилност е 25.29%, т.е икономически е целесъобразно собственото производство на овче и краве мляко и преработката им в млечни продукти.

ИЗВОДИ

При условията на функциониране и финансиране на говедовъдната и овцевъдната ферма, както и

на цеха за преработка на мляко на ОСЗЖ-Смолян е икономически целесъобразно производството на краве прясно мляко, кисело овче и краве мляко и краве масло чрез преработката на млякото, добито от крави от породата Българско родопско говедо и от овце от Каракачанската порода, отглеждани в собствените животновъдни ферми.

ЛИТЕРАТУРА

1. **Оджакова, Ц., Попова, Й., С. Лалева, П. Славова, В. Димова**, 2010. Икономическа ефективност на отглеждането на Каракачанската порода овце. Животновъдни науки, №3, 24-27.
2. **Попова, Й., Ж. Жеков**, 2003. Изследване икономическата ефективност на производството във фамилни говедовъдни ферми за района на Родопите. Научна конференция с международна участие „Стара Загора 2003”, т. I Аграрни науки, част 2 Растениевъдство. Животновъдство, с. 228-232.
3. **Попова, Й., Ц. Оджакова, С. Лалева, П. Славова, В. Гайдарска**, 2010. Ефективност на отглеждането на Българското родопско говедо, Животновъдни науки, №3, 9-11.
4. <http://www.sriokoz.com/documents/temi/hrani/mliako.doc>
5. <http://star05.net/e-books/za.doma.semeistvoto/zdrave/mitana.markova-mliako.i.zdrave.pdf>

ECONOMIC EFFICIENCY OF PROCESSING COW AND SHEEP MILK, PRODUCED AT THE FARMS OF ESAL - SMOLYAN

Y. Popova, Tz. Odjakova, S. Laleva, P. Slavova, V. Dimova**, V. Gaydarska****
Agricultural institut - Stara Zagora

**Experimentally station on agriculture and livestock - Smolyan*

***Thracian University, Agrarian faculty - Stara Zagora*

****Institute of Animal Science - Kostinbrod*

The economic efficiency of the processing cow and sheep milk produced in their own cattle and sheep farm in OSZJ – Smolyan was analyzed.

Object of the survey is manufacturing of dairy products in the workshop for processing milk in OSZJ-Smolyan. It produces fresh cow's milk, cow and sheep's yogurt and cow's butter. Raw material production - sheep and cow's milk, is harvested at their cattle and sheep farm.

It was found that under the conditions of functioning and financing of cattle and sheep farms, also workshops for processing milk OSZJ-Smolyan is cost-effective production of fresh cow's milk, sheep and cow's yogurt and cow's butter through the processing milk obtained from cows of the Bulgarian Rhodopy cattle and sheep from Karakachan breeds livestock in their farms.

Key words: *milk, incomes, rate of profitability, cow, sheep*